

הושע ביטל פרוסדיות

❖ אם לא היו ימים טובים כמו ט"ו באב, חייבים להבין מה היה יום טוב כל כך ❖ הרגע הזה שבו משתחררת חסימה בלב האדם והוא יכול להשתוקק ולעלות, זה היום הטוב ביותר בימי חייו

והדיבור התחדש עם משה רבינו, הרוגי ביתר ניתנו לקבורה וגם פסקו מלכרות עצים למערכה.

והיה עוד דבר נוסף ביום הזה, אותו אנחנו רוצים ללמוד בעיון – אותו יום ביטל הושע בן אלה את השומרים ('פרוסדיות') שהעמיד ירבעם לכל יעלו ישראל לרגל.

בכל מחלוקת של חז"ל, קבלה בדינו כי אלו ואלו דברי אלהים חיים. גם בדברים התלויים במציאות כיצד התרחשה – אלו ואלו דברי אלהים חיים, ובכמה מקומות ביארו הקדמונים כיצד מתיישבות השיטות יחדיו, כי ברור לנו דכולהו איתנהו, וכל אחד בנפרד יכל להיות סיבה טובה.

ובעת נתבונן במעשה הושע בן אלה, המלך האחרון של ישראל, לפני גלות עשרת השבטים; המלך הראשון של ישראל, ירבעם בן נבט, כונן מלכות נפרדת מארץ יהודה שנשלטה על ידי רחבעם בן שלמה, ומאז אסר על יושבי ארצו לעלות לבית המקדש ברגלים. לשם כך הקים שומרי דרכים לוודאות שאיש לא עובר את מצוות המלך.

העלייה לבית המקדש בשלושת הרגלים, אינה חובה מקיפה. נשים וקטנים פטורים ממנה, גם מי שאין לו קרקע פטור מעלייה לרגל (תוס' פסחים ג: ד"ה מאלה בתירוצו הראשון).

ואף מי שהיה חייב ולא עלה, אין כאן לא חיוב מיתה ואף לא חיוב מלקות.

ובכן, בא הושע וביטל את השומרים שהציב המלך הראשון. הוא לא עודד לעלות לרגל, לא תמך ולא דירבן, רק סילק את מה שעשה ירבעם כמה דורות לפניו. האמנם על זה ראוי לקבוע יום טוב ולהכריז שלא היו לישראל ימים טובים כמותו?

רגעי ההתחלה

היום הכי נאצל ורוחני בעולמו של בן תורה, הוא יום התחלת הזמן בהיכל בית המדרש. בכולל או בישיבה. למרות שעד אתמול השתכשך בנחל, היום הוא נמצא בא' אלול. דעתו

כך שנו רבותינו אודות יום ט"ו באב (תענית כו:), 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים'.

כלומר, אלו הימים הטובים ביותר במשך השנה. יותר מפסח זמן חרותנו, ויותר מעצרת זמן מתן תורתנו, גם יותר מחג הסוכות, זמן שמחתנו. ההשוואה של היום הזה, היא ליום הכיפורים, זמן מחילה וסליחה של העוונות.

אין הסבר בדברי המשנה מדוע הימים הללו טובים, אלא הגמרא היא זו שמנתה לנו טעמים שונים.

נקדים. היו בדברי ימי עמנו מאורעות והתרחשויות רבות, ניסים ונפלאות מידו הרחומה של הבורא, לא על כל נם נקבע יום טוב. סנחריב ניגף בשערי ירושלים ולא נקבע יום טוב. צבא סיסרא הובס בעמק יזרעאל. צבאו מנה ארבעים אלף גייסות, וכל גיס מורכב ממאה אלף חיילים (ילקוט שמעוני שופטים ד'). מותו ביתר באוהל יעל לא נקבע ליום טוב.

אלמלי חכמים, לא היינו יודעים על איזה נם לקבוע משתה ויום טוב. אלמלי חכמים היינו ממשיכים הלאה. לא היינו יודעים לעצור בימי הפורים, לדרוש את הכתוב במגילה ולקבוע את היום הזה לדורות. לא היינו חוקקים את נצחון החשמונאים בלוח השנה, ולשנה האחרת קובעים ועושים אותם לשמונת ימי הלל והודאה.

ואם על ט"ו באב הודיעו חכמים שהוא יום טוב, מהסוג שלא היה כמותו יום טוב. אנחנו נצטרך ללמוד ולהבין, מה יש בו ביום ט"ו באב.

מה עבודת ה'יום טוב' של ט"ו באב.

ביטול השומרים

טעמים הרבה נאמרו לאותו יום טוב (תענית ל:), מאורעות שיצרו שמחה בכלל ישראל. יום שהותרו השבטים לבוא זה בזה, שבט בנימין הותר לבוא בקהל, כלו מתי מדבר

אחרון שבישראל לנהר פרת

את תפילת הגשמים לא מתחילים מיד לאחר חג הסוכות. ממתנים שבועיים ימים עד שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת, והגשמים לא יטרידו את דרכו (תענית י).

זו תקנה יחידה. בסוף החורף, בעת שיהודי מפרת שוב עושה דרכו לרגל חג הפסח בבית המקדש, איננו עוצרים את בקשת הגשם שבועיים קודם, כדי שהגשמים לא יטרידו את דרכו. מדוע רק בחזרה מבית המקדש מתחשבים באלה שגרים רחוק, ואילו בבואם ירושלימה אין תקנה כזו? וכבר נדרשו תירוצים על זה, מה שנדרשו.

לדרכנו יש אור חדש. כשיהודי מתכנן את בואו לבית הבחירה, הוא לא ירגיש את המפריעים, לא רוחות זעף ולא שלוליות בוך. עיניו ולבו משתוקקים לחי העולמים, מה לו עיכוב כזה או אחר, רק תשוקה רוחנית ממלאת את חדרי לבבו.

התחבוס של ירבעם

האלהים עשה את האדם ישר, והאדם רוצה לעשות הכי טוב בעבודתו. אלא מאי, יש שאור שמעכב, יש תכנונים יותר גבוהים מהמציאות, יש רוחות ויש גשמים.

הרוחות והגשמים יפריעו רק כשחוזרים מהמקדש, כשהדעת נתונה כעת בשדה ובצאן. בתחילת יום הכיפורים ההרגשה היא נעלית. בתחילת זמן אלול ההרגשה היא של הצלחה. בלילה הראשון של סוכות, או של חנוכה או של כל עבודה רוחנית אחרת, ההתחלה היא התבנית המזוקקת ביותר של לב האדם והתחברותו לאלוקיו.

את הסוד הזה פיצח ירבעם בן נבט, וכנגדו כיוון את חרבנו. את נקודת התשוקה הגבוהה ביותר הוא מוסס, אין יותר עלייה לירושלים.

הושע בן אלה תיקן בדיוק את הדבר הגבוה ביותר, אפשר כעת להשתוקק, אפשר כעת להתרפק על בית הבחירה, קדימה יהודים, תפתחו בלבבכם את הרצון להיות הכי גבוהים והכי מחוברים לקודשא בריך הוא!

הוי; לא היו ימים טובים לישראל כמ"ו באב, עכשיו אפשר להתגעגע לקדוש ברוך הוא!

נתונה על החברותא החדשה, על ההספקים והיעדים אותם ירצה להשיג ולכבוש, יתכנן את זמנו ויצפה לראות ברכה בעמלו.

הרגע הכי זך בהרגשת הלב ביום הכיפורים, הוא עת אמירת 'לך אלי תשוקתי' בכניסת היום הקדוש, הרבה יותר מרגעי נעילה הקרובים לקדוש ברוך הוא.

הסיבה היא, כי הבעירה הגדולה ביותר בלב האדם, היא בזמן התכנון, שם הוא חש את כל הווייתו.

ומאותו מקום נמשך גם על עלייה לרגל. מקום המקדש, עיר המקדש, היה רווי באטמוספירה גבוהה הנחקקת בלב. יהודי שמגיע מעירו המרוחקת ורואה בירושלים קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לכו ליראת שמים (תוס' ב"ב כא: ד"ה כי מציין).

להכנה של יום הכיפורים יש גבול ומידה; 'עד שיעיד עליו יודע תעלומות'. אבל לעלות לרגל אין גבול, כי אדם מקבל שם יראת שמים, ולקבלת יראת שמים אין גבול.

כמה שירצה אדם לקלוט. למעלה למשכיל.

ירבעם חטא והחטיא

הגדרת ירבעם בן נבט כפי רבותינו, הוא כאיש שהחטיא את ישראל יותר מכל אדם אחר, והכתובים מלאים מחזרה שוב ושוב על התיבות 'חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל'.

וזוה פלא. כי ירבעם לא כפה על איש להשתחוות לפסל, לחלל שבת או להימנע מלמול את בנו. הוא גם לא אסר ללמוד תורה. הדבר היחיד שרשום לחובתו זה המניעה לעלות לבית המקדש. העל אלה נכנה אותו 'המחטיא הגדול'?

והתשובה היא שלירבעם לא הפריע בבית המקדש, רק העובדה שהוא יעמוד בזמן שהמלך יקרא בתורה, בעוד שמלך יהודה יושב. יותר הפריעה לו התשוקה והערגה של היהודי הפשוט להתקרב לבית המקדש, לחפון קדושה מלוא זרעותיו.

זאת בדיוק רצה ירבעם לכבות, את הרגש הפנימי הזה ניסה לחנוק.

להצלחת
הר"ר משה בן יוכבד שליט"א
ברוחניות ובגשמיות

הוקדש לכבוד ידידנו
הרב ישראל יום טוב שליט"א
גבעת זאב
לרגל הכנס בנו אלעזר מנחם נ"י
לעול תורה ומצוות